

Oponentský posudek na bakalářskou práci Ing. Jaromíra Vikukla

Spor Erasma Rotterdamského s Martinem Lutherem o svobodnou vůli

Téma bakalářské práce Ing. Vikukla je dobře zvolená a jasně vymezená. Spor o svobodnou vůli doprovází dějiny západního křesťanstva od věku církevních otců a dostal svou pregnantní podobu na začátku evropské reformace v polemice mezi Erasmem a Lutherem. Není to pouhá disputace o druhotné teologické problematice, nýbrž spor odráží zápas o podobu církve, víry, kultury a společnosti na Západě. Jde v něm o svobodu člověka jako stvoření, jeho vztah ke Stvořiteli, suverenitu Boha a jeho vztah k našemu světu.

Práce především popisuje a do jisté míry i analyzuje spisy Desideria Erasma a Martina Luthera, které vznikaly v rámci jejich sporu. Po úvodní kapitole o obou velkých osobnostech evropských dějin, ve které autor také stručně představuje dějiny sporu o svobodnou vůli, se práce věnuje Erasmově spisu *De libero arbitrio* (známý především pod tímto názvem, ale autor zde z neobjasněných důvodů preferuje název *Diatriba*) z r. 1524 a Lutherově odpovědi *De servoarbitrio* z r. 1525. Jeho hlavní cíl je zjistit, „jaký je názor na existenci svobodné vůli obou autorů“ a „jaká je role svobodné vůle v procesu ospravedlnění podle zkoumaných prací“ (str. 7). K tomu cíli autor shrnuje jednotlivé části obou spisů a především, jak Luther reaguje na kritiku Erasma. Práce má proto značně popisný charakter, protože neklade interpretační otázku. Autor nakonec dochází k závěru, že Erasmovo stanovisko lze anachronisticky označit za ekumenické, a že pozice obou mužů jsou si navzájem bližší, než se na první pohled zdá, protože žádný z nich nechtěl umenšit suverenitu Boha či zveličt konání lidského subjektu (str. 57-58).

Autor splňuje úkol, který si uložil, ale otázka je, jestli neměl doplnit své popisné otázky o otázku na význam sporu mezi Erasmem a Lutherem v širším historickém a dogmatickém kontextu. Toto omezení se odráží i v použité literatuře. Autor je výrazně závislý na třech textech, které historik Vít Machálek zveřejnil na svém blogu na serveru idnes.cz. Jeho nekritičnost se jeví např. v poznámce 40 na str. 14, kde bez komentáře cituje Machálkovu poněkud problematickou interpretaci zásad a praktického života reformačních křesťanů. Závislost na bytí dobrých, ale neakademicky pojatých textech vede až k tomu, že autor cituje jednu stěžejnou (akademickou) práci o Lutherově teologii z Machálkova blogu (str. 29). Je vážný nedostatek práce, že autor pro svou interpretaci nepoužil tuto základní studii z pera Otta Hermana Pesche. Také práce Amedea Molnára (*Slovem obnovená: Čtení o reformaci*, Praha 1977) by mu bývala mohla pomoci v pochopení důležitého sporu na začátku příběhu reformace.

Po formální stránce práce vykazuje několik více a méně závažných nedostatků. Jsou to občasné překlepy (např. str. 14: evengelium), nebo častější problémy s interpunkcí (jen namátkově str. 20, ř. 7 a ř. 15, nebo str. 50, ř. 26). Autor je nedůsledný v pravopisu u jména John Wyclif (str. 28 a 40), a chybně používá „Geert de Groote“ místo „GeertGroote“. Důsledně chybně používá odkaz na WeimarerAusgabeLutherových děl (WA a číslo stran). Správně je WA 18 (číslo svazku, který na str. 600-787 obsahuje *De servoarbitrio*), str. xy a příslušný řádek či řádky (jelikož se jedná o edici). Seznam literatury kupodivu vůbec neuvádí kritickou edici WA.

Jako předmět obhajoby navrhuji tyto otázky:

1. Proč zvolil Erasmus tematiku svobodné vůle pro své vymezení vůči Lutherovi? Nebyla otázka poslušnosti a autority daleko logičtější? O čem vypovídá tato jeho volba?

2. Není v kritických okamžicích v dějinách církve či společnosti daleko rozumnější a plodnější Erasmův přístup, že se věci nemají vyostřit, ale naopak vybalancovat a nuancovat, než Lutherova zásadovost, která vyvolává konflikt a rozbroj?

Práci doporučuji k obhajobě. Jako hodnocení navrhuji B (velmi dobře).

Dr. Peter Morée

V Praze, 3.9.2016

ERASMUS ROTTERDAMSKÝ, Desiderius a Martin LUTHER. Discourse on free will. 2. vyd. New York: Frederick Ungar, 1961. Milestones of thought in the history of ideas.